„Kanadai Magyar Ujság"
egyesitve a "KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az angol birodalom legelterjedtebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivivni minden honfitársunk számára.
Előfizetési dij egy évre: $3.00. Az Országba és külföldre egy évre $4.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LEASK
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD
YORETON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the "CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL"
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Domonion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant 375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $3.- to Foreign Countries $4.-

VOL. VIII EVFOLYAM — 375 HARGRAVE ST. WINNIPEG, MANITOBA, 1931. OKTÓBER 22 CSÜTÖRTÖK — No. 43 SZAM

HUNGARIAN ART COMES TO AMERICA

By INEZ CUNNINGHAM

Reprinted From the "CHICAGO EVENING POST"

The Renaissance society opened its season on Thursday with an exhibition of Hungarian paintings assembled interestingly for the College Art association.

Mr. Silberman, New York dealer, himself a Hungarian, brought together an unjuried collection of 600 paintings by Hungarian artists of all schools from which the representatives of the College Art association then chose the fifty or sixty canvases now on display in Wieboldt hall.

Needless to say this process of freedom of subject and manner and the final elimination made for a exhibition of high quality. It is as different from the Austrian show of last year as possible. As different, said a beholder, as an Austrian from a Hungarian.

•

The gallery is aglow with color and life and what French influence there is has been better digested than is usual with the Austrian, German and American painters.

The colors are especially fresh. There are reds of the most vivid sort blues that range from cobalt to Delia Robbia and the purplish pinks that one sees in European sunsets. The subjects are as varied as possible and for the most part native. In many cases the manner of painting is naive

The exhibition is, in fact, a sort of folk song. There are some dull pictures, ofcourse, just as there always are in every exhibition, but most of the canvases are so colorful and obviously sincere that the exhibition as a whole is extremely lively.

Mr. Silberman kindly pronounced the unpronounceable names of the painters for me, and when I noticed that he usually said the surname first and the given name afterward, he assured me that such procedure is in true Hungarian style, and so I wrote them down and in that way.

•

The two most interesting paintings in the exhibition to me were those of Molnár C. Pál. One is a charming nude with sulphuresque quality and coloring particularly subtle, the artist having used a blue-green in contrast to the yellow-green which we know as chartreuse.

The other painting of Molnár is a madonna—a modern holy family, the Virgin seated against a stucco wall holding the child and Joseph in the background at work sawing a plank.

I remarked that the artist had many ideas in common with Survage and was told that he probably never saw a painting by Survage because he has been out of Austria only to paint in Italy—but, after all, one of the things I love about Survage is that he follows the Italian tradition,

•

Vaszary János has a striking picture in the free manner usually associated with Matisse, but which is entirely his own. The composition is unusual and the delicate coloring has been set off admirably by the black frame of an open window. Vaszary is a pioneer among Hungarian moderns, but he has kept abreast of the latest movements.

Csánky Dezső is the outstanding landscape painter of the group. He has one canvas that one recognizes instantly as having been painted on the beautiful road through the forest of Fontainebleau. It is not in the least photographic, but the artist has caught the way the light falls in that place, the habit clouds have there of banking themselves amply above the perennial verdance of those slim trees. Something of the heart-shattering quality of that tender place, tragic with the beauty that stays young while generations of men must die. is in this lovely picture. Csánky is one of the younger Hungarian painters.

•

The most naive canvas in the exposition and one of the most interesting must be attributed to Pekáry Jenő.

It is a sort of earthly celestial celebration of some feast with angels and men mingling among the hills, recalling an American primitive in form but like a Russian embroidery in color.

•

Márffy Ödön is represented by a charming picture of sea mood. Mist and wave, an esplanade, a tree, all seen from a casement window by the artist when he found them restful, but a little sad, too, perhaps. Beautiful in color and skillfully painted is this picture and of a convenient size for the small room.

•

Fényes Adolf, perhaps the most famous in Hungary of this group of painters, has a canvas of daring composition. At first glance it seems that three-quarters of the canvas is vacant, the picture being a snow landscape under a dark gray sky. On examination, however, the dark gray sky comes to life in many nuances and one sees that deliberately this artist made three-fourths of his canvas seem vacant so that one would have the effect of the smallness of the earth and the grayness of the sky on just such a winter day as he depicts. Perhaps it is rather a stunt. If so, it is an extremely clever one.

Taken as a whole, the Hungarian show is a much more lively thing than one would get in many countries from the same number of artists. There is not an excess of imagination, but there is a vividness, a sincerity, in most of the pictures which make them well worth seeing.

Autóösszeütközés — két magyar sebesülttel

Mrs. Horváth Katalin és Mrs. Pós Etel hamiltoni lakosok mult szombaton délután munkakeresésből jöttek haza. A véletlenül arra haladó Blaskó András vette fel őket kocsijára. Mikor egy autó nagy sebességgel hirtelen eléjük került, Blaskó gépkocsija nagy erővel beleütközött majd pedig az árokba futott és olyan erővel ütközött a villanyoszlopnak hogy néhány drót elszakadt és sisteregve kigyulladt A két magyar nő sulyos sérülésekkel került a kórházba, de az orvosok véleménye szerint sérülésük nem életveszélyes.

A VETETT TERÜLETÉRT IS JUTALMAT KÉRNEK A FARMEREK

Megirtuk annakidején, hogy mindazok a farmerek, akik a kedvezőtlen időjárás következtében alig arattak valamit és igy a kormány 5 centes segélyé ben nem részesülhetnek olyan arányban mint a szerencsésebb gabonatermelők: az ugarra is jutalmat kértek, még pedig holdanként egy dollárt. Most ujabb kéréssel járultak, különösen a kiszáradt vidékekről a farmerek a földmüvelésügyi minisztériumhoz s azt szeretnék elérni, hogy a bevetett területek után is fizessenek egy dollár segélyt a gazdáknak.

MEGTÁMADTÁK A FAVÁGÓK A RENDŐRÖKET

British Columbia Fraser Mills kikötővároskájában mintegy 100 főből álló "piketelő" csapat megtámadta a Canadian Western Lumber Company fatelepét és meg akarta akadályozni, hogy a "Ravanass" nevü teherhajót megrakják deszkával. A piketelők a fatelep sztrájkbalépett munkásaiból kerültek ki akik helyébe a környékbeli munkanélküliek alkalmazták. A megtámadott rendőrök segitségért telefonáltak és az előlegező rendőrosztag támogatásával visszaverték a támadást.

Fellendülés elött az albertai bányászat

AZ EGÉSZ ORSZÁGBAN NAGY KERESLET MUTATKOZIK A NYUGATKANADAI SZÉN IRANT—AZ ÉVEK ÓTA TÉTLEN BÁNYÁK MEGNYITÁSÁT VÁRJÁK

Délalberta magyarságának nagy százaléka szénbányászatból élt hosszu éveken át viszont az utóbbi néhány tél folyamán annyira leromlottak a viszonyok, hogy a legjobb munkások is csak alig néhány hetet tölthettek lenn az aknákban. Az albertai magyar bányászok helyzete ennek következtében annyira siralmas, hogy egyesek már teljesen feladták a reményt arra, hogy szakmájukból valaha is megélhessenek.

A közelmult események ezzel szemben a nyugatkanadai s főleg az albertai bányászok segitségére siettek. Eddig ugyanis az albertai bányák legnagyobb ellenfele az amerikai szén volt mely elsőrangu minősége mellett sokszor árban is versenyre kelt a kanadai fekete gyémánttal. Emellett az államkincstár sem birta tovább fedezni a különlegesen kedvezményes fuvartételekből eredő veszteségeket s ennek következtében teljesen elmérgesedett a helyzet.

A kanadai dollárnak az egész országra általábanvéve hátrányos értékcsökkenése azonban kedvező hatással volt az albertai szénbányászatra és igy a helyzet komoly javulásra következtethetünk. Az amerikai szénért ugyanis a kanadai dollár esése miatt tiz százalékos felárat kell fizetni. Ettől eltekintve a Bennett kormány 50 centről 75 centre emelte az amerikai szén mindennegyes tonnája után a vámot, ezáltal is igyekezvén segiteni a kanadai szénbányászok helyzetén.

Legujabban ismét megegyezést kötött a kormány a vasutakkal a szén kedvezményes szállitására. Eszerint mérföldenként egy heted centet megtérit a birodalmi államkincstár minden tonna kanadai szén után. Ha ez a támogatás első látszatra csekély is, a nagy távolságok miatt az albertai szénbányáktól például Winnipegig $1.40-et tesz ki tonnánként, tehát lényeges megtakaritást jelent. Szakértői becslés szerint a préritartomanyok városai az idei télen egymillió tonnával több albertai szenet fognak igénybevenni, mint tavaly. Egyedül Winnipeg városa 200 tonna albertai szenet rendelt a mult évi 40 ezer tonnás rendeléssel szemben.

TITOKZATOSSÁG A VASUTÜGYBEN

Ottawában napok óta nyilt titok hogy valami készül a két nagy kanadai vasuttársaság egyesitése ügyében, annál is inkább, miután a szakértők kiszámitották hogy ezáltal évenként legkevesebb százmillió dollár volna megtakaritható Különösen a Canadian Pacific angol részvényesei mozgolódnak a két vasut egyesitése érdekében, sőt egyesek tudni vélik, hogy Dunning volt vasutügyi, majd pénzügyminiszter bizták volna meg érdekeik képviseletével.

A CPR részvényei ugyanis az utóbbi időben rohamosan estek a tőzsdéken és az angolok már befektetett tőkéjükért aggódnak. Azt szeretnék hogy a kanadai kormány — mely mindeddig nagylelkűen fizette ki a Canadian National adósságait — vegye át a CPR-t is. Mint már hetekkel ezelőtt jelentettük, a két vasutat a jelenlegi vezetőségből alakult bizottság igazgatná. Állitólag Bennett miniszterelnök pártolná a gondolatot, MacKenzie King, az ellenzék vezére viszont hevesen ellenzi, jóllehet a képviselőház többsége bizonyára megszavazná az egyesitést előkészitő törvényjavaslatot.

Manion vasutügyi miniszter a mult hét végén kijelentette, hogy a közeljövőben egy szakértőkből álló bizottságot fog ki küldeni a kormány a két vasuttársaság ügyeinek felülvizsgálására. Állitólag angol, sőt amerikai szakértőket véleményét is ki fogják kérni arra vonatkozólag, hogy miképen lehetne legmegfelelőbben áthidalni a bajokat. Az üzleti verseny ugyanis annyira aláásta a vasutak pénzügyi alapjait, hogy a valamikor tőkeerős CPR anyagi bajokkal küzd, a CNR pedig még a felvett kölcsönök kamatjait sem tudja megfizetni és ennek folytán minden hónapban mintegy 10 millió dollárral többe kerül az államnak.

Két napig Kanadában időzött Rothermere

QUEBEC TARTOMÁNYBELI FATELEPEIT LÁTOGATTA MEG AZ ANGOL UJSÁGVEZÉR — VÁRATLANUL ÉRKEZETT ÉS MULT SZERDÁN MÁR HAJÓRA IS SZÁLLT A NAGY MAGYARBARÁT

Még junius első napjaiban jelentette a "Kanadai Magyar Ujság", hogy a magyar nép és különösen a megszállott területeken sinylődő véreink érdekében legtöbbet fáradozó angol laptulajdonos: Lord Rothermere Kanadába érkezett. Az öröm hirt annakidején a "Winnipeg Tribune" szerkesztőjének, a magyar kérdések iránt mindenkor érdeklődést mutató MacTavish szivességéből tudtuk meg, aki az angol ujságfejedelemmel együtt utazott Kanada felé az "Empress of Britain" első utján. Természetesen azonnal üdvözöltük Lord Rothermere-t, mire junius 2-ára meg is érkezett szikratáviratunkra a 152 szavas válasz, melyet fényképmásolatban mutattunk be olvasóinknak.

Rothermere a partraérkezése pillanatában feladott táviratban ismét nagy lelkesedéssel nyilatkozott a kanadai magyarság hivatásáról s ezenkivül leszögezte azon rendithetetlen hitét, mely szerint a trianoni békeszerződés reviziója hamarosan bekövetkezik. A "Kanadai Magyar Ujság" táviratával egyidejüleg a montreali "Hungaria Social Club" is üdvözölte Lord Rothermere-t, aki viszont sajnálatát fejezte ki válaszában, hogy nem találkozhatik a Club tagjaival miután óriási elfoglaltsága következtében Montrealba való utazása teljesen bizonytalan.

Dr. Winter Károly montreali főkonzul azonban alkalmat talált arra, hogy a nagy mgyarbarát és Kanada magyarsága között kimélyitse az összeköttetést. Az "Empress of Britain" fedélzetén találkozott Dr. Winter Rothermere Lorddal, aki már előre jelezte, hogy az ősz folyamán ismét ellátogat Kanadába sőt kilátásba helyezte a nagyobb magyar telepek meglátogatását is, arra az esetre, ha körülményei ezt lehetővé teszik. Sajnos azonban erre nem kerülhetett sor miután Rothermere alig két napos ittartózkodása után ismét kénytelen volt hazasietni, ezuttal az angol politikai helyzet bizonytalansága folytán.

Mult hétfőn méltóságteljesen uszott a quebeci kikötő rakpartja mellé a 42,000 tonnás "Empress of Britain" gőzös. A St. Lawrence folyam fodros vizét nem nyergelte meg nagyobb tengerjáró hajó, mint az "Empress of Britain" és kevés gőzös hozott magával annyi kiválóságot, mint a közlekedési technikának ez a legujabb óriása. Ezen legutóbbi utján Rothermere Lordon kivül Senator Dandurand, a magyar igazság népszövetségi apostola is Kanadába érkezett. Emellett Lord Trenchard, a londoni rendőrség ujonnan kinevezett főnöke, Ryckman kanadai adóügyi miniszter, Rafael Sabatini hirneves iró és a torontói téli kiállitás felülbiráló bizottságának elnöke, Ebrington is az utasok között foglalt helyet.

Rothermere megérkezésekor kijelentette a sajtó képviselői előtt, hogy legfőképen fürészmálmai és papirtelepei ügyében folytat tárgyalásokat, tehát üzleti ügyben jár Kanadában és nem lesz ideje semmiféle más kötelezettségének eleget tenni, miután hamarosan vissza kell térnie Londonba. Az angol világbirodalom pénzegységének, a pound sterlingnek rohamos értékcsökkenése, továbbá a politikai válság következtében kiirt képviselőválasztások mind hozzájárultak ahhoz, hogy Rothermere Lornak haza kellett sietnie. Október 14-én már ismét az "Empress of Britain" fedélzetén találták a riporterek a magyarbarát ujságvezért, aki sietett vissza Anglia partjai felé, hogy bajbajutott hazáiának ne kelljen szolgálatait nélkülöznie.

ELÁRVEREZTEK EGY HAJÓT A — MUNKABÉREKÉRT

A Toronto, Buffalo és Hamilton városok között közlekedő "Brockville" nevü gőzös legénysége a kapitány vezetése alatt beperelte a hajó tulajdonosát, aki nem tudta már hónapok óta rendesen fizetni embereit. A biróság itélete alapján azután a hamiltoni kikötőben a mult kedden nyilvános árverésen eladták a hajót a legtöbbet igérőnek. A legénység tehát megkapta az elmult hónapok munkabérét — de elvesztette állását.

ELMÉRGESEDETT A KINAI-JAPÁN BONYODALOM

A NÉPSZÖVETSÉG TEHETETLEN A JAPÁNOKKAL SZEMBEN — KINA NEM ALKUSZIK, MIG JAPÁN MEGSZÁLLVA TARTJA MANDZSURIÁT, MELYET VISZONT JAPÁN NEM HAJLANDÓ KIÜRITENI GARANCIÁK NÉLKÜL

Október 18.-án mult kereken egy hónapja hogy az állitólagos japán-ellenes izgatások megakadályozására Japán csapatokkal szállotta meg Mandzsuria s Korea fontosabb gócpontjait. Ez alatt az egy hónap alatt több száz ember vesztette életét s talán sohasem lesz megállapitható az áldozatok pontos száma. Még lapzártakor is arról érkeznek jelentések, hogy japán repülőgépek bombázzák a nagyobb kinai városokat, sőt a vasuti vonalakat is állandóan repülőgépekkel figyelik, nehogy a kinaiak véletlenül csapatösszevonásokat eszközölhessenek

A Népszövetség mindent megpróbált, hogy a két marakodó felet kibékitse, de a helyzet annyira elmérgesedett hogy Adatchi japán delegátus a Népszövetség elnöke is inkább visszavonul, mintsem kénytelen legyen saját országa ellen kimondani az itéletet. A Népszövetség ugyanis a kötelékébe nem tartozó Egyesült Államok közbenjárását is kikérte, amit Japán a leghevesebben ellenez. Végül is a Népszövetség egyhangulag kimondotta, hogy a japán ellenzés ellenére is végrehajtja szándékát s igy az amerikai nagykövetek máris megkezdték tárgyalásaikat a két távolkeleti nagyhatalommal.

A könnyen végzetes háborural fenyegető helyzetet mindenesetre elmérgesiti a két ország makacssága. Kina ugyanis kijelentette, hogy addig nem áll szóba a japánokkal és nem biztosithatja a Kinában letelepedett japánok élet- és vagyonbiztonságát, amig egyetlen japáni katona is áll kinai területen. Japán viszont azt hangoztatja, hogy kézzelfogható garanciák nélkül nem hajlandó kivonulni, sőt egyenesen kikéri magának, hogy bárki beleavatkozzék a sárga népfajok perpatvarába és kizárólag közvetitő nélkül hajlandó csak a kényes diplomáciai bonyodalmat elintézni.

Agyonnyomott a leomló föld egy magyart

Sajnálatos körülmények között halálos szerencsétlenség érte Köteles János honfitársunkat aki a Hamilton nyugati részén folyó hid- és utépitésnél dolgozott. Október 5.-én délután 3 órakor a felette levő laza homokos föld váratlanul leszakadt és teljesen eltemette Kötelest mégmielőtt elmenekülhetett volna. Kondás Gyula aki vele volt, idejében félreugrott, de Köteles az omló földdel együtt a 14 láb mélységbe zuhant s csak holttestét tudták társai kiásni a nagy tömeg föld alól. A magyarság körében általános részvét nyilvánult meg a szerencsétlenül járt ember iránt s temetésére mely St. Mary székesegyházban tartott szertartással kezdődött nagy számmal jelentek meg barátai és ismerősei.

LEGUJABB HIREK

MEGHALT A FELTALÁLÓK PATRIÁRKÁJA, EDISON. Mult vasárnap érte utol a halál a 84 esztendős amerikai lángészt, kinek oly sokat köszönhet az emberiség. Edisont október 21-én temetik a New Jersey állambeli Glenwood községből, ahol az agg feltaláló életének utolsó éveit töltötte. A temetésére az ontariói Vienne környékéről is sokan utaztak le a rokonsága köréből. Edison gyermekéveit Kanadában lakó nagyszüleinél töltötte és ide fűzték első kisérleteinek emlékei is.

MONTREALBAN ISMERTETTE NYUGATKANADA magyarjainak életkörülményeit Dr. Hoffman Ferenc, a United Church of Canada keletkanadai köruton levő misszionáriusa. Mint Dr. Eisner Béla távirati tudósitásából értesülünk, Dr. Tanner egyházkerületi felügyelő is megjelent a magyar református gyülekezetben szintén nagy érdeklődéssel kisérve a tanulságos előadást, melyért Fehér Mihály lelkész mondott köszönetet, egyuttal viszonyozva a nyugati testvérmagyarok üdvözletét.

A BIA-TORBÁGYI MERENYLET TETTESET Bécsben letartóztatták egy Matuschka Szilveszter nevü állitólagos kereskedő személyében. Amikor vegyszerekkel megvizsgálták ruhadarabjait, kétségtelenül megállapitották az ekrazitpor nyomát. A kutatás során pedig bebizonyult, hogy még a nyár folyamán nagymennyiségü robbanóanyagot vásárolt és része volt a németországi és ausztriai bombamerényletekben is.

A SASKATCHEWANI POLITIKAI PÁRTOK mindegyikének juttatna helyet a kormányban Benson last-mountaini konzervativ képviselő, aki az egész tartományt elárasztotta röpiratával. Tekintettel a rendkivüli időkre, a politikai együttműködés tervének máris sok hive akadt. Az 1934-ben esedékes tartományi választásig eszerint három konzervativ, három liberális, egy progressziv és egy independent miniszter foglalna helyet az uj kormányban.

BUDAPESTRE ÉRKEZETT KEMÁL PASA, a török köztársaság erélyes kezü elnöke, akinek Törökország nagyszerü fellendülését köszönheti. Athénből érkezett és Rómába utazott tovább Kemál, ahol Mussolinivel folytat tárgyalásokat. Tekintettel arra, hogy Törökország fontos diplomáciai szerepet tölt be Kisázsiában és még Szovjetoroszország előtt is nagy a tekintélye: a tanácskozásoknak nagy fontosságot tulajdonitanak.

NAGY A NYOMORUSÁG LABRADOR halászfalulban is, minek folytán a quebeci tartományi kormány külön segélyakciót, ruhanemüt és élelmet igért a szorongatott helyzetben levő lakosság részére. — Hat családos munkanélküli Manitoba St. Vital községében éhségsztrájkot kezdett, amiről a hatóságokat levélben értesitették. A rossz ellátás ellen panaszkodó hat angol megfogadta, hogy addig nem vesz magához táplálékot, mig helyzetén nem segitenek.

1933 JULIUS 24-TŐL AUGUSZTUS 5-IG rendezik a reginai gabonavilágkiállitást, amint azt a pontos időpont meghatározására kiküldött bizottság véglegesen eldöntötte. Abban a reményben, hogy akkorra megjavulnak a termésviszonyok Kanadában, a rendezőség sok belföldi kiállitóra számit és a kiállitási feltételeket lapunk utján fogják közölni az érdekelt magyar farmerekkel.